

‘Particuliere ondeugden, publieke weldaden’

Was getekend, Bernard Mandeville

Wie Bernard Mandeville zegt, zegt *De fabel van de bijen*, de roemruchte titel van zijn misschien wel minst begrepen boek. Hierin zet hij zich af tegen de gedachte dat als er maar vrome paternalisten regeren, de samenleving paradijselijk wordt als een bijenkorf. Een utopie, aldus Mandeville, die alleen maar leidt tot ijzingwekkende armoede en armzaligheid.

Onze opvoeding zit ons behoorlijk in de weg. Kunnen of willen we daardoor niet begrijpen dat ‘de gierigheid van sommigen en de kwistigheid van anderen’ noodzakelijk zijn in een beschaafde, welvarende samenleving? Particuliere ondeugden zijn publieke weldaden, mits ze in toom worden gehouden door goede bestuurders. Mandeville daagt ons uit met zijn fundamentele vraag in *De fabel van de bijen*: ‘Wat voor schade breng ik de mens toe, als ik hem meer met zichzelf bekend maak dan hij daarvoor was?’

Dit hoofdwerk van Mandeville bestaat uit de zogeheten *Opmerkingen*, tweeëntwintig essays die hij heeft geschreven om zijn ‘oergedicht’ *De morrende korf toe* te lichten. Ook opgenomen is het essay *Een brief aan Dion*, waarin hij zich verweert tegen een aanval van de filosoof en bisschop Berkeley, alias Dion.

‘Mandevilles *Fabel* bepaalt tot op de dag van vandaag de agenda van alle sociale wetenschappers die zich erover verbazen dat een vrije-markteconomie niet gewoon een chaos is’ - Harro Maas